

Poradnik dla obywateli

będących stroną sporów transgranicznych w sprawach cywilnych w Unii Europejskiej

Europejska Sieć Sądowicza (EJN)
w sprawach cywilnych i handlowych

Przedmowa:

Poradnik dla obywateli będących stroną sporów transgranicznych w sprawach cywilnych w Unii Europejskiej

2

Viviane Reding
Wiceprzewodnicząca
Sprawiedliwość, prawa
podstawowe i obywatelstwo

W Unii Europejskiej obowiązuje system przepisów, które mają być pomocne dla obywateli i przedsiębiorstw uczestniczących w transgranicznych sporach sądowych. Dotyczy on m.in. nowych przepisów proceduralnych, upraszczających transgraniczne odzyskiwanie należności. Europejski nakaz zapłaty w odniesieniu do niekwestionowanych roszczeń pieniężnych oraz europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń do kwoty 2 000 EUR są doskonałymi narzędziami prawnymi. Oferują obywatelom i przedsiębiorstwom w całej UE środki do szybszego i skuteczniejszego rozwiązywania problemów o wymiarze transgranicznym, ułatwiając dochodzenie roszczeń przeciwko pozwanemu z innego państwa członkowskiego.

Swobodny przepływ osób, towarów usług i kapitału jest jednym z najważniejszych praw obywateli UE. Musi być czymś więcej niż tylko abstrakcyjną ideą. Musi stać się konkretną rzeczywistością we wszystkich państwach członkowskich UE. W razie konieczności prawo UE musi być rygorystycznie egzekwowane. W dziedzinie prawa cywilnego możemy ułatwić Europejczykom codzienne życie, zwłaszcza w sytuacji przeprowadzki za granicę lub zakupów za granicą. Utworzenie europejskiego obszaru sprawiedliwości, pozbawionego granic wewnętrznych, umacnia jednolity rynek. Ułatwienie odzyskiwania transgranicznych należności jest kluczowym elementem właściwie działającego jednolitego rynku.

Niniejszy poradnik dla obywateli ma na celu wyjaśnienie przepisów i zasad dotyczących tych procedur europejskich oraz ułatwia podjęcie decyzji, kiedy z nich skorzystać. Poradnik dotyczy wyłącznie spraw cywilnych i handlowych.

Mam przekonanie, że niniejszy poradnik umożliwi skuteczne sięganie po te narzędzia i stosowanie ich oraz będzie dla Państwa praktyczną pomocą.

Z poważaniem

1. WSTĘP

Kupiliście coś Państwo w Internecie w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej i nigdy nie otrzymaliście zamówionego towaru? A może kupiliście komputer, będąc na wakacjach, a po przyjeździe do domu stwierdziliście, że nie działa prawidłowo? A może firma budowlana remontująca Państwa wakacyjną rezydencję nie wykonała właściwie zleconych jej prac?

We wszystkich tego typu sytuacjach możecie Państwo myśleć o wniesieniu skargi do sądu - ale jak to się robi, jeżeli osoba lub przedsiębiorstwo, które chcecie Państwo zaskarżyć, mieszka bądź ma siedzibę w innym państwie członkowskim?

Unia Europejska opracowała zestaw przepisów, które mają być pomocne dla obywateli

uczestniczących w transgranicznych sporach sądowych. Niniejszy poradnik ma wyjaśnić niektóre z tych przepisów i zasady, z których one wynikają, dzięki czemu będziecie Państwo mogli zdecydować, czy chcecie z nich skorzystać, a jeżeli tak, gdzie należy pobrać odpowiednie formularze i znaleźć bardziej szczegółowe informacje. Poradnik dotyczy tylko spraw cywilnych i handlowych, nie omówiono w nim natomiast kwestii związanych z prawem karnym, rodzinnym, upadłością i dziedziczeniem. Ponadto opisane tutaj zasady nie mają zastosowania do Danii*.

Spór sądowy może być stresujący, długotrwały i kosztowny. Zanim zdecydujecie się Państwo na wniesienie sprawy do sądu, warto spróbować rozwiązać spór w sposób polubowny, bądź rozważyć skorzystanie z alternatywnych

metod rozstrzygania sporów lub usług rzecznika praw konsumenta. Jeżeli jednak te sposoby zawiodą, należy się upewnić, że znacie Państwo nazwisko i adres osoby, którą chcecie zaskarżyć, oraz spróbować ustalić, czy posiada ona odpowiednie środki, aby zwrócić Państwu sumę będącą przedmiotem roszczenia. W przeciwnym wypadku wniesienie sprawy do sądu nie ma sensu. Więcej informacji na temat alternatywnych metod rozstrzygania sporów można znaleźć na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_gen_pl.htm

Więcej informacji na temat praw konsumentów w przypadku sporów transgranicznych można znaleźć na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/consumers/index_en.htm

* Niemniej jednak rozporządzenie Bruksela I ma zastosowanie wobec tego kraju, ponieważ zawarto z Danią w tej sprawie równoległą umowę.

„Unia Europejska opracowała zestaw przepisów, które mają być pomocne dla obywateli uczestniczących w transgranicznych sporach sądowych”.

2. JAKIE PRAWO I KTÓRY SĄD?

O tym, *który* sąd jest właściwy w sprawie transgranicznej rozstrzyga rozporządzenie „Bruksela I” (44/2001) zawierające odpowiednie zasady. Bardzo ważne jest, aby wiedzieli Państwo, do którego sądu należy wnieść sprawę. Zazwyczaj sprawę należy skierować do sądu państwa członkowskiego, w którym mieszka osoba pozwana lub ma siedzibę pozwane przedsiębiorstwo, ale od tej zasady są wyjątki. Więcej informacji na ten temat znajduje się w części 7 niniejszego dokumentu.

4

W UE uzgodniono opisane poniżej specjalne rodzaje postępowań, których celem jest uproszczenie i przyspieszenie rozpatrywania spraw transgranicznych, jak również ułatwienie egzekucji roszczenia wobec pozwanej osoby z innego państwa członkowskiego.

A. Europejski nakaz zapłaty (rozporządzenie 1896/2006)

Postępowanie to stosuje się, gdy domagacie się Państwo pieniędzy od kogoś, kto nie zaprzecza, że jest Państwu winny przedmiotową sumę. Sytuację taką określa się ją jako „bezsporne roszczenie pieniężne”. W postępowaniu wykorzystuje się standardowe formularze, które musicie Państwo wypełnić. Są one dostępne we wszystkich językach UE, wraz z wieloma innymi informacjami, na stronie internetowej europejskiego atlasu sądowego w sprawach cywilnych: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_filling_pl.htm

B. Europejski tytuł egzekucyjny (rozporządzenie 805/2004)

Europejski tytuł egzekucyjny to zaświadczenie, które załącza się do orzeczenia sądu krajowego, ugody sądowej lub dokumentu urzędowego, pozwalające na wykonanie orzeczenia w innym państwie członkowskim. Procedura ta także dotyczy roszczeń wobec osób, które nie podważają roszczenia i sytuacji, w których sąd w Państwa kraju potwierdził już, że należna jest Państwu dana suma. Aby uzyskać tytuł egzekucyjny należy, w typowych okolicznościach, zwrócić się do sądu, który rozstrzygał w Państwa sprawie. Konieczne jest spełnienie wymogów, ustalanych przez każde państwo członkowskie osobno.

W ramach tego postępowania roszczenie uznaje się za bezsporne, jeżeli osoba pozwana zgodziła się z Państwa roszczeniem w sądzie, w ramach zawartej ugody sądowej lub na mocy dokumentu urzędowego, lub nigdy nie zgłosiła wobec roszczenia sprzeciwu, bądź też zgłosiwszy sprzeciw, nie pojawiła się w sądzie (milcząca zgoda).

C. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (rozporządzenie 861/2007)

Postępowanie to dotyczy transgranicznych roszczeń, których wartość nie przekracza 2 000 EUR, z wyłączeniem odsetek. Zwykle ma ono formę pisemną i wykorzystuje się w nim standardowy formularz, który musicie Państwo wypełnić i na który pozwana osoba może odpowiedzieć:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_filling_pl.htm

Na stronie internetowej europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych można znaleźć dużo informacji na temat sądownictwa cywilnego w Unii Europejskiej, jak również na temat procedur stosowanych w poszczególnych krajach: http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_pl.htm

Atlas sądowy w sprawach cywilnych dostarcza Państwu praktyczne informacje ułatwiające prowadzenie transgranicznych sporów sądowych, jak również udostępnia wszystkie standardowe formularze, które możecie być Państwo zmuszeni wypełnić: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_pl.htm

3. KTÓRE POSTĘPOWANIE JEST WŁAŚCIWE W MOIM PRZYPADKU?

Czy wysokość Państwa roszczenia nie przekracza 2 000 EUR? W takim razie powinniście Państwo rozważyć skorzystanie z europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń. Jednak jeżeli nie spodziewacie się Państwo, aby dłużnik zakwestionował Państwa roszczenie, możecie Państwo skorzystać z europejskiego tytułu egzekucyjnego lub europejskiego nakazu zapłaty. Warto pamiętać, że europejski tytuł egzekucyjny obejmuje postępowanie na poziomie krajowym (uzyskaliście Państwo orzeczenie sądowe przeciwko komuś), a następnie również postępowanie na po-

ziomie europejskim, ułatwiając Państwu wykonanie tego orzeczenia w różnych państwach członkowskich. Z kolei europejski nakaz zapłaty to postępowanie wyłącznie na poziomie europejskim. Jeżeli musicie Państwo zaskarżyć kogoś w innym państwie członkowskim, łatwiejsze może być skorzystanie z europejskiego nakazu zapłaty, ponieważ wszystkie formularze i informacje będą dostępne w Państwa języku. Jeżeli uzyskaliście już Państwo orzeczenie przeciwko komuś, najprawdopodobniej odpowiednim rozwiązaniem jest europejski tytuł egzekucyjny.

Jeżeli chcecie Państwo wystąpić z roszczeniem na gruncie prawa cywilnego dotyczącym wyższej kwoty lub spodziewacie się Państwo, że zostanie ono zakwestionowane, obowiązują inne zasady, które zostały wyjaśnione poniżej.

© iStockphoto.com

„Czy wysokość
Państwa roszczenia
nie przekracza
2 000 EUR?”

4. EUROPEJSKI TYTUŁ EGZEKUCYJNY

Najpierw należy wnieść sprawę do sądu i uzyskać korzystne dla siebie orzeczenie przeciwko dłużnikowi. Zasady określające właściwy sąd zostały wyjaśnione w części 7 poniżej (należy jednak pamiętać, że jeżeli Państwa dłużnik jest konsumentem, sprawa musi trafić do sądów jego kraju). Nawet jeżeli sprawa jest bezsporna, dłużnikowi należy w odpowiedni sposób doręczyć dokument informujący go o powodach roszczenia, kwocie (w tym odsetkach, jeżeli Państwo się ich domagacie) oraz nazwiskach i adresach stron. Orzeczenie będzie nakazywało dłużnikowi wyrównanie szkód, które Państwo ponieśliście, dzięki wpłaceniu odpowiedniej sumy pieniędzy.

Następnie należy złożyć wniosek o uznanie tego orzeczenia jako europejskiego tytułu egzekucyjnego. Sędzia (sądu, który wydał orzeczenie) dokonuje tej czynności, korzystając ze standardowego formularza załączonego do rozporządzenia, który możecie Państwo znaleźć w Internecie w odpowiednim języku na stronie internetowej:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/rc_fillingeo_pl.htm

Po wydaniu przez sąd europejskiego tytułu egzekucyjnego należy go przestać do władz odpowiedzialnych za wykonywanie orzeczeń sądowych w państwie członkowskim zamieszkania dłużnika lub w państwie członkowskim, w którym znajdują się jego aktywa.

Jedyny możliwy powód odmowy wykonania wyroku w innym państwie członkowskim to sytuacja, w której byłoby ono sprzeczne z innym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim i dotyczącym tych samych stron. Szczegółowe informacje o wykonywaniu orzeczeń w poszczególnych państwach członkowskich można znaleźć na stronie:

http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_gen_pl.htm

Oprócz europejskiego tytułu egzekucyjnego będziecie musieli Państwo przedstawić kopię oryginalnego orzeczenia wydanego na Państwa korzyść, jak również możecie zostać poproszeni

o dostarczenie tłumaczenia zaświadczenia o europejskim tytule egzekucyjnym, w zależności od tego, jakie języki są akceptowane przez władze odpowiedzialne za wykonywanie orzeczeń sądowych w innym państwie członkowskim (informacje na temat akceptowanych języków można znaleźć na stronie internetowej atlasu sądowniczego). Nie są wymagane żadne inne formalności. Po spełnieniu opisanych powyżej wymogów możecie Państwo uzyskać wykonanie orzeczenia w innym państwie członkowskim. Wykonanie wyroku odbywa się zgodnie z normalnymi zasadami obowiązującymi w tym państwie członkowskim. Przykładowo, jeżeli zwykle za wykonywanie orzeczeń sądowych odpowiada tam urzędnik sądowy, musicie Państwo postąpić analogicznie.

„Nie są wymagane żadne inne formalności. Po spełnieniu opisanych powyżej wymogów możecie Państwo uzyskać wykonanie orzeczenia w innym państwie członkowskim”.

5. EUROPEJSKI NAKAZ ZAPŁATY

To postępowanie jest podobne do tego opisanego powyżej, dotyczy bowiem transgranicznych roszczeń pieniężnych i wykorzystuje standardowe formularze - ale w tym przypadku nie musicie Państwo najpierw uzyskać orzeczenia w sądzie Państwa kraju. Postępowanie jest możliwe, o ile osoba pozwana nie sprzeciwia się wnioskowi. Jeżeli jednak zgłosi ona sprzeciw, dochodzi do sporu sądowego, który jest rozstrzygany w ramach normalnych, krajowych postępowań cywilnych państwa członkowskiego, w którym rozpoczęliście państwo sprawę.

Możecie państwo złożyć wniosek o uznanie roszczenia transgranicznego za europejski nakaz zapłaty wypełniając formularz A, który stanowi część załącznika do rozporządzenia, i który można znaleźć we wszystkich językach na stronie:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_filling_pl.htm

Musicie Państwo podać nazwiska i adresy stron (własne oraz osoby pozwanej), wyjaśnić, czego dotyczy sprawa, wykazać, że chodzi o roszczenie transgraniczne oraz opisać dowody, które potwierdzają słuszność roszczenia.

Na poniższej stronie internetowej znajdziecie Państwo informacje na temat tego, jaki sąd może wydać europejski nakaz zapłaty w Państwa sprawie i gdzie powinniście Państwo wysłać swój formularz z wnioskiem:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/epo_courtsJurisd_pl.htm

Sąd przeanalizuje Państwa wniosek i jeżeli wypełniście Państwo formularz w prawidłowy sposób i odpowiedzieliście na wszelkie potencjalne prośby o dodatkowe informacje, sąd powinien wydać europejski nakaz zapłaty w ciągu 30 dni.

„Jeżeli osoba pozwana nie złoży oświadczenia o zakwestionowaniu roszczenia, europejski nakaz zapłaty uzyskuje rygor natychmiastowej wykonalności”.

Następnie sąd doręczy europejski nakaz zapłaty osobie pozwanej. Może ona wypłacić Państwu sumę będącą przedmiotem roszczenia lub zakwestionować roszczenie. Osoba pozwana ma 30 dni na złożenie oświadczenia o zakwestionowaniu europejskiego nakazu zapłaty. Jeżeli skorzysta z tego prawa, sprawa zostaje przeniesiona do zwykłego sądu cywilnego i rozstrzygnięta na podstawie prawa krajowego.

Jeżeli osoba pozwana nie złoży oświadczenia o zakwestionowaniu roszczenia, europejski nakaz zapłaty uzyskuje rygor natychmiastowej wykonalności. Jedyne możliwe powody odmowy wykonania wyroku w innym państwie członkowskim to sytuacja, w której byłoby ono sprzeczne z innym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim i dotyczącym tych samych stron. Musicie Państwo przesłać kopię europejskiego nakazu zapłaty, oraz - jeżeli to konieczne - jego tłumaczenie - do odpowiedzialnych za wykonywanie wyroków władz państwa członkowskiego, w którym chcecie Państwo uzyskać zaspokojenie roszczenia (państwa członkowskiego, w którym mieszka osoba pozwana lub znajdują się jej aktywa). Szczegółowe informacje na temat wykonywania europejskich nakazów płatności można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/civiljustice/enforce_judgement/enforce_judgement_gen_pl.htm

6. DROBNE ROSZCZENIA

Jest to zwykle postępowanie mające formę pisemną, dotyczące roszczeń nieprzekraczających 2 000 EUR (z wyłączeniem odsetek), w ramach którego wykorzystuje się standardowe formularze, tak aby trwało ono jak najkrócej i było jak najprostsze.

Musicie Państwo wpisać swoje dane i opisać swoje roszczenie w „Formularzu A” załączonym do rozporządzenia i dostępnym w wersji elektronicznej na stronie:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_filling_pl.htm

Jeżeli dysponujecie Państwo odpowiednimi dokumentami umożliwiającymi poparcie Państwa roszczenia, jak rachunki czy faktury, należy je załączyć do tego formularza.

Po otrzymaniu przez sąd formularza z państwa wnioskiem musi on wypełnić swoją część „Formularza odpowiedzi”, który również można znaleźć na stronie internetowej atlasu sądowego. W ciągu 14 dni od otrzymania Państwa formularza z wnioskiem sąd powinien dostarczyć jego kopię, wraz z formularzem odpowiedzi, osobie pozwanej. Ma ona 30 dni na udzielenie odpowiedzi, co polega na wypełnieniu jej części „Formularza odpowiedzi”. Sąd musi przesłać Państwu kopię każdej odpowiedzi w ciągu 14 dni.

W ciągu 30 dni od otrzymania odpowiedzi osoby pozwanej (o ile taka odpowiedź została wysłana) sąd musi albo wydać orzeczenie dotyczące Państwa drobnego roszczenia, albo poprosić o dodatkowe informacje na piśmie od jednej ze stron, bądź też wezwać obie strony na ustne przesłuchanie. W trakcie ustnego przesłuchania nie musicie być Państwo reprezentowani przez prawnika.

Po uzyskaniu korzystnego dla Państwa orzeczenia, mogą Państwo zwrócić się do sądu o wypełnienie „Formularza D”, który można znaleźć na stronie internetowej atlasu sądowego i za który nie trzeba wnosić żadnych opłat. Jeżeli dysponujecie Państwo tym formularzem (który może wymagać tłu-

„W trakcie ustnego przesłuchania nie musicie być Państwo reprezentowani przez prawnika”.

maczenia na język innego państwa członkowskiego) i kopią orzeczenia, uzyskane przez Państwa orzeczenie ma rygor wykonalności w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, bez żadnych dodatkowych formalności. Jedyny możliwy powód odmowy wykonania wyroku w innym państwie członkowskim to sytuacja, w której byłoby ono sprzeczne z innym orzeczeniem wydanym w innym państwie członkowskim i dotyczącym tych samych stron. Informacje na temat wykonywania orzeczeń w różnych państwach członkowskich można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/sc_courtsAuthorit_pl_pl.htm

Na mocy rozporządzenia o drobnych roszczeniach władze Państwa kraju mają obowiązek udzielić Państwu pomocy przy wypełnianiu formularzy - na przykład w Państwa lokalnym sądzie.

7. OGÓLNE ROSZCZENIA W RAMACH PRAWA CYWILNEGO

Rozporządzenie „Bruksela I” (44/2001) rozstrzyga, do których sądów należy skierować transgraniczny spór i w jaki sposób można uzyskać uznanie i wykonanie orzeczenia w innym państwie członkowskim.

Zwykle sprawę powinny rozpatrywać sądy państwa członkowskiego, w którym osoba pozwana ma siedzibę. Jeżeli jednak sprawę wniósł do sądu konsument, może on wybrać sąd we własnym państwie członkowskim lub sąd w państwie członkowskim osoby pozwanej. Ze względu na koszty i język postępowania konsumenci zwykle kierują sprawy do sądów państw członkowskich, w których zamieszkują.

W przypadku gdy sprawa dotyczy niewywiązania się z obowiązków umownych sprawę powinny rozpatrywać sądy właściwe dla miejsca, w którym umowa powinna zostać wykonana. Jeżeli sprawa dotyczy kwestii pozaumownych (czynów niedozwolonych) właściwe są sądy miejsca, w którym doszło do wydarzenia, które przyniosło Państwu szkody. Przykładowo, jeżeli zostaliście Państwo ranni w wyniku zaniedbania innej osoby, sprawa powinna zostać rozstrzygnięta w państwie członkowskim, w którym zostaliście Państwo ranni.

Rozporządzenie stosuje się do wszystkich spraw cywilnych i handlowych. Można z niego skorzystać, jeżeli roszczenie nie jest bezsporne lub suma roszczenia jest wyższa niż 2 000 EUR.

Po ustaleniu, jaki sąd powinien rozpatrzeć sprawę, zakładając, że wydano orzeczenie na Państwa korzyść, musi ono zostać uznane w innych państwach członkowskich. Jednak aby uzyskać wykonanie orzeczenia w innym państwie członkowskim musicie Państwo zwrócić się do sądu tego państwa członkowskiego o wydanie zaświadczenia o wykonalności orzeczenia. Tak jak w przypadku postępowań opisanych powyżej, po uzyskaniu tego zaświadczenia musicie Państwo skorzystać z mechanizmów wykonywania orzeczeń państwa członkowskiego, w którym mieszka Państwa dłużnik lub znajdując się jego aktywa, na przykład z pomocy komornika sądowego lub przy wykorzystaniu polecenia zajęcia zarobków.

8. WNIOSKI

Decyzja o podjęciu działań prawnych przeciwko osobie lub przedsiębiorstwu w innym państwie członkowskim może być trudna. Jednak fakt, że potencjalna osoba pozwana mieszka za granicą nie powinien pozwalać jej na uniknięcie odpowiedzialności. Aby pomóc Państwu w korzystaniu z przysługujących Państwu praw, Unia Europejska przyjęła wspólne zasady i zestandaryzowane procedury dotyczące sporów transgranicznych. Zostały one opisane w niniejszym przewodniku.

Kontakt

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Sprawiedliwości
Europejska Sieć Sądownicza (EJN)
w sprawach cywilnych i handlowych
Rue Montoyer 59,
B-1049 Brussels

<http://ec.europa.eu/civiljustice/>

